

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
Вучэбна-метадычнае аб'яднанне па гуманітарнай адукацыі

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Першы намеснік Міністра адукацыі
Рэспублікі Беларусь

 А.І. Жук

(подпіс)

11.12.2012

(дата зацвярджэння)

Рэгістрацыйны № ТД-9.159/тып.

ГІСТОРЫЯ БЕЛАРУСКАГА МОВАЗНАЎСТВА

Тыпавая вучэбная праграма

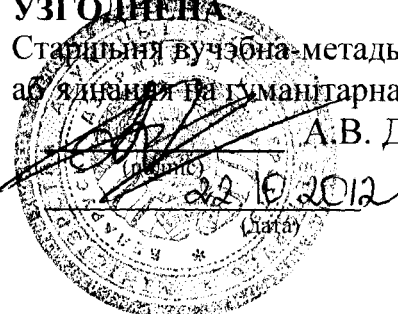
для устаноў вышэйшай адукацыі па спецыяльнасці

1-21 05 01

Беларуская філалогія (па напрамках)

УЗГОДНЕНА

Старшыня вучэбна-метадычнага
аб'яднання па гуманітарнай адукацыі

 А.В. Данільчанка

22.10.2012

(дата)

УЗГОДНЕНА

Начальнік Упраўлення вышэйшай і
сярэдняй спецыяльнай адукацыі
Міністэрства адукацыі
Рэспублікі Беларусь

 С.І. Раманюк

(подпіс)

11.12.2012

(дата)

Прарэктар па вучэбнай і выхаваўчай
работе Дзяржаўнай установы адукацыі
«Рэспубліканскі інстытут вышэйшай
школы»

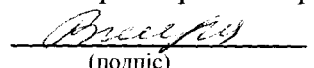
 В.І. Шупляк

(подпіс)

26.10.2012

(дата)

Эксперт-нормакантралёр

 Н.В. Плесцінская

(подпіс)

26.10.2012

(дата)

Мінск 2012

СКЛАДАЛЬНІКІ:

М.Р. Прыгодзіч – загадчык кафедры гісторыі беларускай мовы Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, доктар філалагічных навук, прафесар;

А.В. Губкіна – дацэнт кафедры гісторыі беларускай мовы Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, кандыдат філалагічных навук, дацэнт;

С.М. Запрудскі – дацэнт кафедры гісторыі беларускай мовы Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, кандыдат філалагічных навук, дацэнт.

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

Кафедра гісторыі беларускай мовы і дыялекталогіі Установы адукацыі “Брэсцкі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.С. Пушкіна”;

Г.А. Арцямёнак – загадчык кафедры беларускага мовазнаўства Установы адукацыі “Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П.М. Машэрава”, кандыдат філалагічных навук, дацэнт.

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ Ў ЯКАСЦІ ТЫПАВОЙ:

Кафедрай гісторыі беларускай мовы Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (пратакол № 5 ад 6 снежня 2011 г.);

навукова-метадычным саветам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (пратакол № 2 ад 8 снежня 2011 года);

навукова-метадычным саветам па філалагічных спецыяльнасцях Вучэбна-метадычнага аб’яднання па гуманітарнай адукацыі (пратакол № 2 ад 22 снежня 2011 г.).

Адказы за рэдакцыю: **М.Р. Прыгодзіч**

Адказы за выпуск: **М.Р. Прыгодзіч**

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Гісторыя беларускага мовазнаўства – вучэбная гісторыка-філалагічная дысцыпліна, якая вывучае даследаванне стану лінгвістычнай думкі пачынаючы ад першых упамінаў пра мову беларускага насельніцтва да навуковых распрацовак XX – пачатку XXI ст. Вывучэнне гісторыі беларускага мовазнаўства, якая выдзелілася ў самастойную вучэбную дысцыпліну толькі ў пачатку 90-х гадоў XX стагоддзя, адбываецца ў цеснай сувязі з такімі дысцыплінамі гісторыка-лінгвістычнага цыкла, як сучасная беларуская мова, гісторыя беларускай мовы, гістарычная граматыка беларускай мовы, беларуская дыялекталогія.

Мэта і задачы дысцыпліны

Курс займае важнае месца ў сістэме падрыхтоўкі спецыялістаў-філолагаў, паколькі дазваляе з вышыні сённяшніх дасягненняў навукі ацаніць стан вывучэння беларускай мовы і яе тэрытарыяльных гаворак на працягу XVII – XVIII стст., калі пачалі складвацца першыя ўяўленні пра культуру, побыт, фальклор і мову беларусаў. Веданне гісторыі беларускага мовазнаўства неабходна для разумення шляхоў і спосабаў фарміравання беларускай нацыянальнай мовы, прагназавання яе далейшага развіцця ва ўмовах беларуска-рускага дзяржаўнага двухмоўя. Гісторыя беларускага мовазнаўства паказвае, як і ў тыя часы, што былі неспрыяльнымі для развіцця беларускай мовы, ва ўмовах адмаўлення самастойнасці беларускага народа і каштоўнасці яго мовы, перадачы вучоныя па крупінцы збіралі і вывучалі яе факты, раскрывалі ўласціваю ёй адметнасць, паказвалі яе вялікія патэнцыяльныя магчымасці. Старонкі гісторыі беларускага мовазнаўства поўныя яркіх прыкладаў самаахвярнага служэння яго прадстаўнікоў свайму прафесійнаму і грамадзянскаму абавязку – паглыбляць распрацоўку нацыянальнай спецыфікі беларускай мовы, дбаць аб далейшым павышэнні яе культуры і росце аўтарытэту ў грамадстве. Усё гэта сведчыць аб вялікім пазнавальным і культурна-выхаваўчым значэнні гісторыі беларускага мовазнаўства ў сістэме філалагічных дысцыплін.

Асноўнай мэтай выкладання дысцыпліны "Гісторыя беларускага мовазнаўства" з'яўляецца засваенне студэнтамі звестак аб працэсе станаўлення і развіцця ведаў пра беларускую мову, вывучэнне ўмоў і акалічнасцей назапашвання інфармацыі пра беларускую мову на працягу гісторыі.

Задачи вывучэння дысцыпліны:

- даць уяўленне пра асноўныя напрамкі, перыяды і этапы ў станаўленні і развіцці навукі аб беларускай мове;
- прадставіць дзейнасць і погляды выдатных мовазнаўцаў, найбольш важныя канкрэтныя дасягненні лінгвістаў мінулага і сучаснасці;
- сфарміраваць трывалую сістэму ведаў аб спецыфіцы развіцця беларускага мовазнаўства на працягу гісторыі;

- паказаць творчы, праблемна-пошукавы характар назапашвання інфармацыі аб беларускай мове;
- выпрацаваць навыкі работы з арыгінальнымі мовазнаўчымі працамі розных храналагічных перыядаў.

У выніку вывучэння дысцыпліны "Гісторыя беларускага мовазнаўства" студэнт павінен:

ведаць:

- гісторыю развіцця граматычнай думкі ўсходніх славян старажытнай пары;
- асноўныя напрамкі, этапы і даты гісторыі беларускага мовазнаўства;
- асноўныя працы вучоных, якія даследавалі пытанні беларускай мовы;
- бібліяграфічныя агляды і даследаванні айчынных і замежных лінгвістаў;

умець:

- даваць кваліфікаваную ацэнку ролі і месца спадчыны канкрэтных лінгвістаў у даследаванні праблем беларускага мовазнаўства;
- весці бібліяграфічны пошук у бібліятэчных зборах Беларусі і ў інтэрнэце;
- складаць бібліяграфію прац па вызначанай тэматыцы.

Структура зместу вучэбнай дысцыпліны

На вывучэнне дысцыпліны "Гісторыя беларускага мовазнаўства" тыповым вучэбным планам адведзена ўсяго – 52 гадзіны, з іх 34 аўдыторныя гадзіны, у тым ліку 20 – лекцыйных, 14 – прызначаных для практычных заняткаў.

Структура зместу вучэбнага матэрыялу па дысцыпліне "Гісторыя беларускага мовазнаўства" пабудавана паводле прынцыпу модульнага падыходу, які прадугледжвае падзел вучэбнага матэрыялу на асобныя модулі (тэмы). У межах кожнага вучэбнага модуля (тэмы), згодна з яго мэтамі і задачамі па фарміраванні і развіцці ў студэнтаў канкрэтных кампетэнцый, павінны распрацоўвацца адэкватныя навучальныя падыходы.

Метады навучання

Для эфектыўнага вывучэння дысцыпліны "Гісторыя беларускага мовазнаўства" рэкамендуецца выкарыстоўваць тэхналогіі праблемна-модульнага навучання, тэхналогіі вучэбна-даследчай дзейнасці, метадыкі актыўнага навучання, якія садзейнічаюць уключэнню студэнтаў у працэс атрымання ведаў, дазваляюць атрымаць вопыт самастойнага вырашэння разнастайных вучэбных і даследчых задач.

У вучэбным працэсе магчыма выкарыстанне вучэбна-метадычнага комплексу па гісторыі беларускага мовазнаўства, дапаможнікаў па гісторыі

беларускага мовазнаўства, хрэстаматыйных матэрыялаў, разнастайных відаў кіруемай самастойнай работы. Кантроль і ацэнку вучэбнай і навукова-даследчай работы студэнтаў мэтазгодна ажыццяўляць з дапамогай рэйтынгавай сістэмы ацэнкі.

Арганізацыя самастойнай работы студэнтаў

Кіруемая самастойная работа студэнтаў па дысцыпліне "Гісторыя беларускага мовазнаўства" прадугледжвае знаёмства з навукавай, навукова-папулярнай, хрэстаматыйнай літаратурай, выкананне індыўідуальных заданняў па лінгвістычнай спадчыне канкрэтных аўтараў, кантрольных работ і тэставых заданняў.

Дыягнастычны інструментарый

Для дыягностыкі вучэбных дасягненняў студэнтаў на прамежкавым і выніковым этапах (экзамен) мэтазгодна выкарыстоўваць тэставыя заданні, камп'ютарныя тэсты, рознаўзроўневыя кантрольныя заданні; экзамен.

Прыкладны тэматычны план курса

№ тэмы (модуля)	Назва тэмы (модуля)	Колькасць гадзін	
		Аўдыторныя	
		Лекцыі	Практычныя заняткі
1.	Уводзіны	2	
2.	Развіццё граматычнай думкі ва ўсходніх славян старажытнай пары	2	
3.	Узнікненне параўнальна- гістарычнага мовазнаўства ў славян	2	
4.	Вывучэнне беларускай мовы ў першай палове XIX стагоддзя	4	4
5.	Вывучэнне беларускай мовы ў другой палове XIX стагоддзя	2	4
6.	Яўхім Карскі як заснавальнік беларускага мовазнаўства	4	2
7.	Развіццё беларускага мовазнаўства ў 1920 – 1930-я гады	2	4
8.	Развіццё беларускага мовазнаўства ў другой палове XX – пачатку XXI стагоддзя	2	
	Колькасць гадзін	20	14
	Усяго		34

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Тэма 1. УВОДЗІНЫ

Прадмет і задачы гісторыі беларускага мовазнаўства. Значэнне курса, яго сувязь з іншымі навуковымі дысцыплінамі – гісторыяй культуры і асветы, сучаснай беларускай мовай, дыялекталогіяй і гісторыяй беларускай мовы. Змест паняцця "беларускае мовазнаўства". Перыядызацыя гісторыі беларускага мовазнаўства. Крыніцы вывучэння гісторыі беларускага мовазнаўства. Бібліяграфія і агляды прац па беларускім мовазнаўстве.

Тэма 2. РАЗВІЦЦЁ ГРАМАТЫЧНАЙ ДУМКІ ВА ЁСХОДНІХ СЛАВЯН СТАРАЖЫТНАЙ ПАРЫ

Тлумачэнне асобных слоў і тэрмінаў у кнігах XI – XIII ст. – Зборніку Святаслава 1073 г., богаслужбовых кнігах тыпу Псалтыра, Апостала, Чэццяў і інш. Пераклад і тлумачэнне незразумелых слоў на палях і ў тэксце ўсходне(беларуска)славянскіх старадрукаў (Францыск Скарына, Васіль Цяпінскі, Сымон Будны, Іван Фёдараў, Мялецій Сматрыцкі). Старажытныя лексіграфічныя дапаможнікі ("Лексіс" Лаўрэнція Зізанія, "Лексікон славенароскі" Памвы Бярынды і інш.). Буквары, граматыкі і іншыя вучэбныя дапаможнікі (Іван Фёдараў, Лаўрэнцій Зізаній, Мялецій Сматрыцкі).

Рукапісная граматыка Івана Ужэвіча. Юрый Крыжаніч як даследчык беларускай мовы.

Назвы беларускай мовы ў крыніцах XVI – XVIII стст.

Тэма 3. УЗНІКНЕННЕ ПАРАЎНАЛЬНА-ГІСТАРЫЧНАГА МОВАЗНАЎСТВА Ё СЛАВЯН

Значэнне знаёмства еўрапейскіх вучоных з санскрытам. Нараджэнне параўнальна-гістарычнага мовазнаўства (Франц Боп, Расмус Раск, Якаб Грым). Ёозеф Добраўскі як заснавальнік славянскага мовазнаўства. Уклад Самуэля Багуміла Ліндэ ва ўзнікненне параўнальна-гістарычнага мовазнаўства ў славян. Славянскія мовы ў "Слоўніку польскай мовы" С.-Б. Ліндэ. Аляксандр Вастокаў і яго праца "Развагі пра славянскую мову". Працы Паўла Ёозефа Шафарыка, Франца Міклашыча, Ізмаіла Сразнеўскага.

Тэма 4. ВЫВУЧЭННЕ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ Ё ПЕРШАЙ ПАЛОВЕ XIX СТАГОДДЗЯ

Першыя працы аб беларускай мове. Значэнне прац Васілія Сопікава, С.-Б. Ліндэ, Міхаіла Качаноўскага, Канстанціна Калайдовіча для ініцыявання зацікаўлення беларускай мовай. Навуковая рэцэпцыя беларускай мовы ў Расіі і Польшчы. Зарыян Даленга-Хадакоўскі як даследчык беларускай мовы. Граф Мікалай Румянцаў як ініцыятар беларусістычных даследаванняў. Погляды

Івана Лабойкі, Пятра Кепена, Дзмітрыя Языкава, Паўла Шпілеўскага, Паўла Іозефа Шафарыка, Фёдара Галатузава, Адама Міцкевіча на характар мовы беларусаў. Іван Грыгаровіч як археограф і лексікограф.

Ян Чачот як даследчык беларускай мовы. Беларускі матэрыял у шматмоўным слоўніку Фёдара Шымкевіча.

Назвы беларускай мовы ў першай палове XIX ст. Выкарыстанне тэрміна “літоўска-руская мова”.

Тэма 5. Вывучэнне беларускай мовы ў другой палове XIX стагоддзя

Тагачасныя ўмовы навуковай распрацоўкі беларускай мовы. Роля К. Каліноўскага і Ф. Багушэвіча ў абуджэнні цікавасці да мовы беларускага народа. Этналінгвістычнае апісанне жыцця і побыту народа. Вывучэнне мясцовых гаворак (П. Шэйн, Е. Раманаў, М. Янчук, А. Сержпутоўскі, М. Федароўскі, М. Нікіфароўскі, С. Мікуцкі і інш). Іван Насовіч як мовазнавец, значэнне яго “Слоўніка беларускай мовы” для далейшага збору і сістэматызацыі лексічнага багацця беларускай мовы. А. Ельскі пра беларускую мову. Вывучэнне гісторыі беларускай мовы (А. Шахматаў, У. Даль, А. Сабалеўскі, Ф. Буслаеў, П. Уладзіміраў і інш.).

Тэма 6. Яўхім Карскі як заснавальнік беларускага мовазнаўства

Агульныя звесткі пра навуковую дзейнасць Я. Карскага. Першыя працы Я. Карскага, Я. Карскі пра неабходнасць строгіх навуковых запісаў беларускай мовы. Працы Я. Карскага па дыялекталогіі беларускай мовы (“Агляд гукаў і формаў беларускай мовы”, праграмы для збірання асаблівасцей вуснай беларускай мовы, “Этнаграфічная карта беларускага племені. Беларускія гаворкі”, “Руская дыялекталогія”). Я. Карскі як даследчык гісторыі беларускай мовы. Праблема паходжання беларускага народа і яго мовы паводле Я. Карскага, яго канцэпцыя гісторыі старабеларускай літаратурнай мовы. “Беларусы” як энцыклапедыя беларусазнаўства.

Тэма 7. Развіццё беларускага мовазнаўства ў 1920 – 1930-я гады

Спецыфіка савецкага перыяду ў развіцці беларускай лінгвістыкі. Традыцыі і наватарства ў параўнанні з лінгвістычнай навукай папярэдніх гадоў. Перыядызацыя гісторыі беларускага мовазнаўства 1918 – 1941 гг.

Распрацоўка ў 1918 – 1934 гг. беларускай нацыянальнай тэрміналогіі. Стварэнне ў 1920 – 1930-я гг. практычных перакладных слоўнікаў.

Лінгвістычная дзейнасць С. Некрашэвіча, М. Байкова, В. Ластоўскага, Я. Бялькевіча, М. Каспяровіча.

"Беларуская граматыка для школ" Б. Тарашкевіча. Я. Лёсік як мовазнавец. Акадэмічная канферэнцыя па рэформе беларускага правапісу і азбукі 1926 г. як навуковая і палітычная падзея. Дэкрэт СНК БССР "Аб зменах і спрашчэнні беларускага правапісу" ад 26 жніўня 1933 года як паваротны пункт у гісторыі беларускай мовы.

Распрацоўка канцэпцыі фарміравання беларускай літаратурнай мовы.

Працы ў галіне культуры мовы. Дыялекталагічныя даследаванні. Вывучэнне гісторыі беларускай мовы. Лінгвістычная спадчына П. Бузука і І. Воўка-Левановіча.

Развіццё мовазнаўства ў Заходняй Беларусі. Беларускае мовазнаўства пасля 1933 года.

Тэма 8. РАЗВІЦЦЁ БЕЛАРУСКАГА МОВАЗНАЎСТВА Ў ДРУГОЙ ПАЛОВЕ ХХ – ПАЧАТКУ ХХІ СТАГОДДЗЯ

Пасляваенныя акадэмічныя граматыкі і агульныя курсы сучаснай беларускай літаратурнай мовы. Дзейнасць М. Булахава, М. Гурскага, М. Жыдовіч, А. Крывіцкага, Ц. Ломцева, Д. Лявончанкі, М. Марчанкі, Ю. Мацкевіч, А. Наркевіча, П. Шубы, П. Юргелевіча, А. Юрэвіч і інш. Даследаванне беларускай мовы ў працах замежных лінгвістаў (Н. Амелянюк, Г. Бідэра, Р.Г.А. дэ Брэя, П. Вэкслера, К. Гутшміта, Дж. Дынглі, А. Золтана, П. Дж. Мэё, Т. Рота-Жэброўскага, Л. Шнэйдэра і інш.). Дыскусіі пра беларускі правапіс у канцы ХХ – пачатку ХХІ ст.

Вывучэнне фанетыкі беларускай мовы. Дзейнасць Л. Выгоннай, А. Крывіцкага, А. Падлужнага, В. Чэкмана і інш. Вывучэнне прасадыхных сродкаў беларускай мовы (даследаванні М. Аляхновіча, М. Бірылы, Л. Вардамацкага, Л. Выгоннай, Я. Івашуціч, А. Мятлюк, І. Савіцкай, Э. Смукловой, Э. Якушава і інш.). Пытанні арфаэпіі ў працах М. Бірылы, А. Падлужнага, Ф. Янкоўскага і інш.

Вывучэнне словаўтваральных сродкаў сучаснай беларускай літаратурнай мовы. Даследаванні М. Васілеўскага, П. Вярхова, Т. Гнеўкі, А. Лукашанца, В. Мартынава, М. Паўленкі, М. Прыгодзіча, П. Сцяцко, Л. Шакуна, П. Шубы, М. Ярмаш і інш. Стварэнне марфемных і словаўтваральных слоўнікаў беларускай мовы.

Вывучэнне марфалагічнага ладу сучаснай беларускай літаратурнай мовы. Працы М. Булахава, П. Вярхова, М. Жыдовіч, Ю. Мацкевіч, А. Наркевіча, Т. Сцяшковіч, П. Шубы і інш. Апісанне асобных з'яў марфалагічнага ладу сучаснай беларускай літаратурнай мовы ў манаграфіях Л. Антанюк, Я. Івашуціч, С. Кечык, В. Русак і інш.

Вывучэнне сінтаксісу сучаснай беларускай літаратурнай мовы. Манаграфіі Г. Арашонкавай і В. Лемцогавай, Т. Бандарэнкі, А. Міхневіча, А. Наркевіча, Л. Падгайскага, М. Яўневіча і інш. Даследаванне сінтаксічных

адзінак і з'яў у працах М. Аўласевіч, А. Базыленкі, Л. Бурака, Н. Гаўрош, З. Данільчык, Т. Рамзы, М. Канюшкевіч, Б. Нормана і інш. Пытанні вывучэння сінтаксісу ў школе ў працах В. Протчанкі.

Стварэнне перакладных і іншых філалагічных слоўнікаў. Выданне акадэмічных перакладных слоўнікаў, "Тлумачальнага слоўніка беларускай мовы" (Мн., 1977 – 1982), "Слоўніка беларускай мовы" пад рэд. М.В. Бірылы (Мн., 1987), "Слоўніка мовы "Нашай Нівы" ў 5 тамах, "Слоўніка мовы Янкі Купалы" ў 8 тамах. Распрацоўка беларускай нацыянальнай тэрміналогіі. Выданне спецыяльных тэрміналагічных слоўнікаў па розных галінах навукі. Вывучэнне асаблівасцей станаўлення і развіцця тэрміналагічных сродкаў сучаснай беларускай літаратурнай мовы.

Працы ў галіне лексікалогіі сучаснай беларускай літаратурнай мовы. Пытанні лексікалогіі ў пасляваенных граматыках і агульных курсах сучаснай беларускай літаратурнай мовы. Дапаможнікі для сярэдняй школы (М. Абабуркі, В. Краснея і інш.). "Лексікалогія беларускай літаратурнай мовы" (Мн., 1994). Актуальныя пытанні і перспектывы развіцця лексікалогіі сучаснай беларускай літаратурнай мовы.

Анамастычныя даследаванні. Фарміраванне на Беларусі нацыянальнай анамастычнай школы. Навукова-тэарэтычнае асвятленне праблем беларускай анамастыкі ў даследаваннях М. Бірылы, М. Грынבלата, В. Лемцюговай і інш. Вывучэнне антрапаніміі на матэрыяле помнікаў беларускага пісьменства. Выданне "Анамастычнага слоўніка твораў Якуба Коласа". Перспектывы развіцця беларускай анамастыкі.

Даследаванне беларускай фразеалогіі і выданне фразеалагічных слоўнікаў. Дзейнасць Ф. Янкоўскага. Выданне "Слоўніка беларускай народнай фразеалогіі" Е. Мяцельскай і Я. Камароўскага, слоўнікаў устойлівых спалучэнняў Г. Юрчанкі. Дзейнасць І. Лепешава, Г. Малажай. Праблемы станаўлення фразеалогіі як галіны мовазнаўства (працы А. Аксамітава, Г. Базыленкі, Ф. Янкоўскага і інш.). Пытанні фразеалагічнай стылістыкі і дыялектнай фразеалогіі ў манаграфіях М. Даніловіча, У. Коваля, І. Лепешава, Ф. Янкоўскага. Вывучэнне мастацкіх моўных сродкаў і праблем функцыянавання фразеалагізмаў у тэксце.

Распрацоўка стылістыкі і пытанняў культуры мовы. Абмеркаванне пытанняў культуры мовы беларускімі пісьменнікамі (выказванні Я. Коласа, К. Крапівы, К. Чорнага і інш.). Даследаванні па пытаннях культуры мовы М. Абабуркі, Г. Арашонкавай і В. Лемцюговай, А. Каўруса, І. Лепешава, П. Сцяцко, Р. Шкрабы, У. Юрэвіча, Ф. Янкоўскага, А. Яскевіча і інш. Складванне стылістыкі як асобнай галіны беларускага мовазнаўства. Дзейнасць А. Каўруса, А. Юрэвіч, М. Цікоцкага. Культура маўлення як аб'ект вывучэння. Выданне вучэбных дапаможнікаў І. Лепешава, Т. Тамашэвіча.

Вывучэнне дыялектнага ландшафту Беларусі і структурных асаблівасцей дыялектаў. Лінгвістычная геаграфія, манаграфічнае апісанне дыялектаў,

дыялектная лексікаграфія – новыя напрамкі пасляваенных дыялекталагічных даследаванняў. Стварэнне "Дыялекталагічнага атласа беларускай мовы". Выданне "Лінгвістычнай геаграфіі і групойкі беларускіх гаворак", "Лексічнага атласа беларускіх народных гаворак" у 5 тамах. Стварэнне дыялектнай хрэстаматы "Вусная беларуская мова".

Даследаванне гісторыі беларускай мовы. Распрацоўка гістарычнай фанетыкі і граматыкі беларускай мовы. Гісторыя часцін мовы ў даследаваннях лінгвістаў (манаграфіі М. Булахава, М. Жыдовіч, Д. Лявончанкі). Вывучэнне марфалагічных катэгорый (працы А. Груцы, І. Крамко, Т. Ясіньскай-Сохі і інш.). Стварэнне вучэбных дапаможнікаў па беларускай гістарычнай фанетыцы і граматыцы (А. Бірала, М. Булахаў, А. Булыка, П. Вэкслер, А. Жураўскі, Ф. Янкоўскі і інш.).

Вывучэнне гістарычнай лексікалогіі. Апісанне тэматычных груп старабеларускай лексікі на матэрыяле пісьмовых помнікаў (манаграфіі І. Козырава, Л. Малчанавай, К. Скурата і інш.). "Гістарычная лексікалогія беларускай мовы" (Мн., 1970). Пытанні фарміравання старабеларускай лексікі і іншамойных уплываў у працах А. Булыкі. Выданне гістарычнага і этымалагічнага слоўнікаў беларускай мовы. Актуальныя праблемы гістарычнай лексікалогіі. "Гістарычны слоўнік беларускай мовы".

Даследаванне гісторыі беларускай літаратурнай мовы. Выданне "Хрэстаматыі па старажытнай беларускай літаратуры" А. Коршунава (Мн., 1959). Перавыданне пісьмовых помнікаў. "Хрэстаматыя па гісторыі беларускай мовы", складзеная У. Анічэнкам, П. Вярховым, А. Жураўскім і Я. Рамановіч. Вывучэнне мовы асобных помнікаў старажытнага пісьменства ў працах У. Анічэнкі, А. Булыкі, Н. Вайтовіч, І. Гапоненка, А. Дзядовай, І. Клімава, В. Несцяровіча, М. Новіка, Н. Перавалавай, М. Свістуновой, У. Свяжынскага і інш. Стварэнне вучэбных дапаможнікаў і манаграфій па гісторыі беларускай літаратурнай мовы (А. Жураўскі, Л. Шакун, І. Крамко, А. Юрэвіч, А. Яновіч, М. Прыгодзіч і інш.).

Распрацоўка пытанняў агульнага моваўнаўства ў даследаваннях Б. Нормана, В. Рагаўцова, А. Супруна і інш.

Супастаўляльна-тыпалагічнае вывучэнне беларускай мовы ў працах У. Анічэнкі, У. Жураўля, С. Запрудскага, Б. Плотнікава, А. Супруна, Г. Цыхуна і інш.

ЛІТАРАТУРА

Асноўная

Беларуская мова: Энцыклапедыя. Мн., 1994.

Беларускае мовазнаўства: Бібліяграфічны ўказальнік (1825 – 1965). Мн., 1967.

Беларускае мовазнаўства: Бібліяграфічны паказальнік (1966 – 1975). Мн., 1980.

Беларускае мовазнаўства: Бібліяграфічны паказальнік (1976 – 1985). Мн., 1993.

Беларускае мовазнаўства: Бібліяграфічны паказальнік (1986 – 1991). Мн., 2004.

Булахов М.Г. Восточнославянские языковеды: библиографический словарь / М.Г. Булахов. – Т. 1 – 3. Мн., 1976 – 1978.

Германовіч І.К. Беларускія мовазнаўцы: Нарысы жыцця і навуковай дзейнасці / І.К. Германовіч. – Мн., 1985.

Германовіч І.К. Беларускія мовазнаўцы. У двух тамах / І.К. Германовіч. – Мн., 2006, 2008.

Гісторыя беларускага мовазнаўства (1918 – 1941). Хрэстаматыя для студэнтаў філалагічнага факультэта ў 2-х частках. Укладальнікі – Запрудскі С.М., Кулеш Г.І. Мн., 2005, 2008.

Гуліцкі М.Ф. Нарысы гісторыі беларускай лексікаграфіі (XIX – пачатак XX ст.) / М.Ф. Гуліцкі. – Мн., 1978.

Жураўскі А.І., Крывіцкі А.А. Беларускае мовазнаўства ў Акадэміі навук БССР / А.І. Жураўскі, А.А. Крывіцкі. – Мн., 1979.

Прыгодзіч М.Р. Беларускае мовазнаўства / М.Р. Прыгодзіч. – Мн., 2006.

Рагаўцоў В.І. Гісторыя мовазнаўства / В.І. Рагаўцоў. – Магілёў, 2005.

Тамашэвіч Т.І. Гісторыя беларускага мовазнаўства / Т.І. Тамашэвіч. – Мн., 1991.

Шакун Л.М. Гісторыя беларускага мовазнаўства / Л.М. Шакун. – Мн., 1995.

Дадатковая літаратура

Античные теории языка и стиля. М. – Л., 1936.

Бандарчык В.К. Гісторыя беларускай этнаграфіі XIX ст. / В.К. Бандарчык. – Мн., 1964.

Булахов М.Г. Евфимий Федорович Карский: Жизнь, научная и общественная деятельность / М.Г. Булахов. – Мн., 1981.

Виноградов В.В. История лингвистических учений / В.В. Виноградов. – М., 1978.

Дзятко Д.В., Шахоўская С.У. Беларускае мовазнаўства: дысертацыі па беларускай мове, абароненыя ў Рэспубліцы Беларусь (1990 – 2011 гг.) / Д.В. Дзятко, С.У. Шахоўская. – Мн., 2011.

История лингвистических учений: Древний мир. Л., 1980.

Запрудскі С.М. Акадэмічная канферэнцыя па рэформе беларускага правапісу і азбукі 1926 г. / С.М. Запрудскі // *Веснік БДУ*. Серыя 4. 2004. № 3.

Запрудскі С. Правапісныя рэформы ў славянскіх літаратурных мовах у XX стагоддзі. Даклад на XII Міжнародным з'ездзе славістаў / С. Запрудскі. – Мн., 1998.

Інстытут беларускай культуры. Мн., 1993.

Кондрашов Н.А. История лингвистических учений / Н.А. Кондрашов. – М., 1979.

Красней В.П. Пошукі прынцыпаў і шляхоў распрацоўкі беларускай нацыянальнай тэрміналогіі на пачатку XX ст. / В.П. Красней // *Тэрміналагічны бюлетэнь*. Вып. 1. Мн., 1997.

Мечковская Н.Б. Ранние восточнославянские грамматики / Н.Б. Мечковская. – Мн., 1984.

Плотнікаў Б.А. Кароткая гісторыя беларускай мовы і мовазнаўства / Б.А. Плотнікаў. – Мн., 2002.

Працы Акадэмічнае канферэнцыі па рэформе беларускага правапісу і азбукі. Мн., 1927.

Прыгодзіч М.Р., Прыгодзіч А.А. Беларуская мова ў працах замежных лінгвістаў / М.Р. Прыгодзіч, А.А. Прыгодзіч. – Мн., 2010.

Рамановіч Я., Юрэвіч А. П.А. Бузук / Я. Рамановіч, А. Юрэвіч. – Мн., 1969.

Хто ёсць хто ў сучаснай беларускай лінгвістыцы. Мн., 1997.

Цыхун Г. Институт белорусской культуры (Инбелкульт) и начало белорусской славистики / Г. Цыхун // *Histoire de la slavistique: le rôle des institutions*. Sous la direction de Antonia Bernard. Paris, 2003.